

Hedda Ingeborg Ellevsøy Bangsund

Fra sliten industri til energisk autentisitet.

En dokumentstudie om bydelers attraktivitet.

Bacheloroppgave i sosiologi

Veileder: Aksel Tjora

Mai 2020

Forord

Å skrive bachelor under en pandemi har både vært en ensom og utfordrende prosess. Savnet etter den gode samtalen på grupperommene på Dragvoll har vært stor når kollokvier har foregått over meldingsutveksling på Facebook i de sene, frustrerende nattetimer. Likevel har jeg omsider kommet i mål med oppgaven, og det med god hjelp og støtte fra folk rundt meg. Jeg vil derfor benytte anledningen til å rette en stor takk til noen av de mange som har hjulpet meg på veien.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min veileder, Aksel Tjora, for gode innspill og stort engasjement rundt oppgavens tema. Din høye faglige kompetanse har blitt satt stor pris på. Jeg vil takke Maria, som har vært min sosiologiske sparringspartner og gode venn fra første dag i fadderuka og helt til bachelorens siste innspurt. Våre lange, sosiologiske samtaler og diskusjoner de siste årene har vært enn sann glede i hverdagen.

Min kjære familie – mamma, pappa, Idun og Gøril – som jeg har satt pris på deres utallige heiarop, oppmuntringer og støtteerklæringer. Takk for deres kjærighet gjennom både oppturene og nedturene som følger med studiehverdagen. Sist, men ikke minst, tusen takk til min kjære Lars, som har vært en trygg havn gjennom hele prosessen. Din støtte har vært helt uvurderlig. Takk for ditt gode humør, alle motivasjonstaler og for at du har vært min personlige kokk de dagene skrivingen har vært altomfattende.

Trondheim, mai 2020

Hedda Ingeborg Ellevsøy Bangsund

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
1.0 INNLEDNING	4
1.1 DATIDENS OG NÅTIDENS BYSOSIOLOGI – OG DET MIDT IMELLOM	5
1.2 LESEGUIDE	6
2.0 TEORI	6
2.1 SOSIALKONSTRUKTIVISME.....	7
2.1.1 <i>Legitimeringsprosessen</i>	8
2.2 GENTRIFISERING.....	9
2.3 KONKRETISERING AV PROBLEMSTILLING	10
3.0 METODE	10
3.1 VALG AV DESIGN.....	10
3.2 UTVALG AV DOKUMENTER	11
3.3 BEARBEIDING AV DATA.....	13
3.3.1 <i>SDI – Stegvis-deduktiv induktiv metode</i>	13
3.3.2 <i>Koding</i>	14
3.3.3 <i>Kodegruppering</i>	14
3.4 METODEKVALITET.....	15
3.4.1 <i>Pålitelighet</i>	15
3.4.2 <i>Gyldighet</i>	16
4.0 FUNN	16
4.1 KREATIVITET OG LAVE BOLIGPRISER FØRER TIL ENDRING	16
4.2 AUTENTISITET SOM MÅL OG GENTRIFISERING SOM RESULTAT	17
4.2.1 <i>Autentisitet</i>	18
4.2.2 <i>Gentrifisering</i>	18
4.3 UTADVENDT OG LOKALBASERT	19
4.3.1 <i>Lokal særegenhet</i>	20
4.4 TIDLIGERE SLITNE INDUSTRISTRØK	20
5.0 DISKUSJON	22
5.1 LEGITIMERING AV ATTRAKTIVE BYDELER	22
5.1.1 <i>Legitimering gjennom Thomasteoremet</i>	22
5.1.2 <i>Lingvistisk legitimering</i>	23
5.1.3 <i>Legitimering gjennom teoretiske fremstillinger</i>	24
5.1.4 <i>Gentrifisering og legitimering gjennom det symbolske univers</i>	25
6.0 AVSLUTNING	27
6.1 «ATTRAKTIVITETSLEGITIMERING» OG GENERALISERING.....	28
6.2 VIDERE FORSKNING	28
LITTERATURLISTE	29
FIGUR 1. SKJERMDUMP HENTET FRA SCANDINAVIANTRAVELER.COM (12. APRIL 2020)	12
FIGUR 2: KARLIN I PRAHA. FOTO: MORIN, C. HENTET FRA SCANDINAVIAN TRAVELER, 2019.	19
FIGUR 3: GATEKUNST I BYDELEN ARROIOS I LISBOA. FOTO: KROG, K. HENTET FRA VG, 2019.	21
FIGUR 4: EN DEL AV KRANA OG BEBYGGELSEN PÅ NEDRE ELVEHAVN. FOTO: PRIVAT, 2019.....	24

1.0 Innledning

Byen er ingen fast størrelse som kan settes på begrep en gang for alle. Byen er i kontinuerlig forandring og tilblivelse. Byen skapes stadig på ny som et storstilt kollektivt prosjekt der vi alle, på hver våre måter, i våre hverdagspraksiser og gjennom våre sosiale nettverk, bidrar til bylivets opprettholdelse, men også til å korrigere og justere hva byen er og kan tenkes å bli. Byen av i går er derfor aldri helt identisk med byen av i dag – eller med byen av i morgen.

Slik forklarer Aspen og Pløger (2015, s. 237) den vitale byen, som på sett og vis også vil være tema for denne oppgaven. Byutviklingen har de siste årene begynt å dreie seg om byliv, og gjennom tradisjonell og instrumentell tankegang er vi vant til å tenke på byliv som noe som skapes fra oven, fra tegnebordet eller like kalkulerende som et infrastrukturanlegg (Aspen & Pløger, 2015, s. 19). Byliv er det som, ifølge Henning Sunde i Rodeo Arkitekter, er summen av menneskers tilstedeværelse i byens rom (Almaas, 2017). Einar Lillebye, professor i gate- og byplanlegging ved NMBU, sier at byliv handler om «menneskelig utfoldelse og aktivitet i det mangfoldige offentlige rom» (Almaas, 2017). Med andre ord er menneskers innflytelse på byen en måte å definere begrepet «byliv» på, og noe som kan forstås i både negativ og positiv forstand – avhengig av hvilken innflytelse ulike mennesker har på byen.

Et godt byliv vil være noe de fleste av oss ønsker å oppleve i den byen vi bor i og i de byene vi besøker. Ikke bare er et godt byliv viktig for trivsel og trygghet for enkeltindivider, men også en viktig faktor for vekst, næringsliv og tilflytting til byene. Aspen og Pløger stiller spørsmål om man virkelig vet hva som skal til for å stimulere byens vitale krefter (2015, s. 20), noe som ikke synes å være lett for norske kommuner. Dette kommer særlig fram i en undersøkelse gjennomført av DOGA (tidligere Norsk Form), hvor hele 63% av norske kommuner ser på byliv som en stor utfordring (Almaas, 2017). I kunnskapsrapporten Levende Lokaler av DOGA kommer det frem at sentrumsdød er en av de største utfordringene norske kommuner står ovenfor (DOGA, 2016, s. 5). DOGA sitt mål har, gjennom prosjektet Levende Lokaler, vært å se på tomme lokaler som en ressurs fremfor et problem (2016, s. 6) for å skape vekst i byer landet over.

Jeg har alltid vært nysgjerrig på å finne ut hvorfor ting er sånn som de er, og hvordan mennesker blir påvirket av omgivelsene sine og vice versa. Samtidig har jeg også alltid hatt

en stor interesse for arkitektur, kultur og byliv. Det er først nå etter mine snart tre år som bachelorstudent i sosiologi jeg har forstått at det er mulig å kombinere disse interessene gjennom å studere hvordan byene vi lever i er med på å forme livene våre, og omvendt. Etter at jeg forrige semester var i sosiologipraksis hos Kjeldsberg Eiendomsforvaltning, som driver med byutvikling i Trondheim, fikk jeg enda mer interesse for denne siden av sosiologien og bestemte meg for at det var dette jeg ville vie bacheloroppgaven til. Temaet jeg ønsker å se nærmere på i denne oppgaven er derfor om en bydels attraktivitet kan forstås ut ifra et sosiologisk perspektiv. Problemstillingen jeg skal basere oppgaven på er følgende:

Hvorfor anses noen bydeler som mer attraktive enn andre, og hvordan kan vi forstå dette ut ifra et sosiologisk perspektiv?

Jeg vil i den neste delen gi en kort oversikt over hvordan temaet tidligere har vært diskutert i sosiologien, og samtidig gi et innblikk i tidligere forskning gjort på området. Avslutningsvis i innledningen kommer en leseguide for resten av oppgaven.

1.1 Datidens og nåtidens bysosiologi – og det midt imellom

Byutvikling og byrom forbindes ofte med arkitekter, samfunnsgeografer og byplanleggere, og har lenge dreid seg om de fysiske aspektene ved byer, fremfor de sosiale og psykologiske. I sosiologien har det derimot vært en tydelig interesse for byliv, men med et særlig fokus på skillet mellom det rurale og det urbane (Henriksen, Levang, Skaar & Tjora, 2017, s. 141). Eksempler på byforskning i den tidlige sosiologien finner vi i verk slik som Georg Simmels *Storbyene og det åndelige liv* om hvordan storbyen påvirker individet (Aspen & Pløger, 2015, s. 30-31), og Émiles Durkheims doktorgradsavhandling om overgangen fra et samfunn bygget på mekanisk solidaritet, til et samfunn bygget på organisk solidaritet (Henriksen et al., 2017, s. 141).

Byforskningen ble sterkere representert ved Chicagoskolen ut over 1900-tallet, hvor ønsket var å beskrive og forstå byens liv nedenfra og innenfra (Rørtveit, Henriksen & Tjora, 2019, s. 15). Chicagoskolen gjennomførte en lang rekke undersøkelser hvor de så på hvordan sosiale fenomener var geografisk fordelt i den raskt voksende storbyen (Schieffloe, 2011, s 391). De senere år har begrepene *urbanisme* og *urbanitet* fått en større plass i den offentlige diskursen om byliv og byutvikling, særlig i Skandinavia. Innenfor urbanisme skilles det mellom to

tanketradisjoner – *fysisk-romlig* og *sosio-romlig*. Førstnevnte blir ivaretatt av arkitekter og planleggere, imens den sosio-romlige tanketradisjonen er særlig knyttet til fagdisipliner som bysosiologi og bygeografi (Aspen & Pløger, 2015, s. 24). Boka *Bysamfunn* (Henriksen & Tjora, 2019) tar opp bysosiologiske problemstillinger om livet i byen, og dens tematikk har på mange måter vært til stor inspirasjon for denne oppgaven. Kapitlet «Bykulissenes troverdighet» vil være særlig relevant for min studie, og i den sammenheng fungere som tidligere forskning jeg vil trekke fram i diskusjonen.

Urbanitetsbegrepet handler om tenke- og handlemåter, mentaliteter og kroppsliggjøringer, som er formet av at mennesker har byen som sin viktigste erfaringsarena og sitt viktigste opplevelseshom (Aspen & Pløger, 2015, s. 25). Dette tatt i betraktning, har jeg valgt å benytte meg av et sosialkonstruktivistisk perspektiv for oppgaven, for å undersøke om menneskers kontinuerlige forming av virkeligheten er med på å skape attraktive bydeler.

1.2 Leseguide

Jeg ønsker med denne oppgaven å se på bydelers attraktivitet forklart ut ifra et sosialkonstruktivistisk perspektiv. Jeg vil i neste kapittel introdusere det teoretiske rammeverket jeg ønsker å benytte meg av i diskusjonen, hvor Berger og Luckmanns *Den samfunnsskapte virkelighet* vil stå i fokus. Jeg vil også introdusere begrepet *gentrifisering*, som senere dukker opp som et sentralt funn gjort i empirien.

I kapittel 3 vil jeg gi utdypende forklaringer for de metodiske valgene jeg har tatt underveis. Her vil slik som valg av forskningsdesign bli begrunnet, samtidig som jeg vil ta leseren med gjennom prosessen av bearbeiding av datamaterialet mitt. Resultatet av dette vil presenteres i kapittel 4, som vil være en oppsummering av funnene gjort i forbindelse med datainnsamlingen. I kapittel 5 vil jeg diskutere datamaterialet opp mot den aktuelle teorien som ble presentert tidligere. Avslutningsvis vil jeg besvare problemstillingen, gjort ut ifra diskusjonen som foreligger.

2.0 Teori

Jeg vil i denne delen presentere de aktuelle teoriene jeg skal benytte i diskusjonen. Den mest sentrale teorien vil være Peter Berger og Thomas Luckmanns sosialkonstruktivistiske teori om samfunnet som et sosialt produkt, som vil hjelpe meg med å forstå hvorfor noen bydeler

anses som mer attraktive enn andre. Som en introduksjon til Berger og Luckmanns teori vil jeg først presentere Thomasteoremet utviklet av Thomas og Thomas, som danner et sentralt utgangspunkt for en sosialkonstruktivistisk tilnærming (Berger & Luckmann 1966 i Henriksen et al., 2017, s. 16).

Videre i teoridelen vil jeg presentere begrepet *gentrifisering*, som ved flere anledninger dukker opp i empirien jeg senere skal presentere. Jeg kommer derfor med en kort definisjon av begrepet i teoridelen, samtidig som jeg vil utdype bruken av begrepet med eksempler i analysen senere i oppgaven. Jeg vil i diskusjonen bruke gentrifiseringsbegrepet for å undersøke om gentrifiseringsprosessen kan sees på som en legitimering av attraktive bydeler. Til slutt i teorikapitlet kommer en konkretisering av problemstillinga, hvor jeg her vil presentere to underproblemstillinger som senere vil spille en viktig rolle for avgrensning av den avsluttende diskusjonen.

2.1 Sosialkonstruktivisme

Thomas-teoremet sier at «Det mennesker oppfatter som virkelig, blir virkelig i sine konsekvenser» (Thomas & Thomas, 1928, s. 572). Teoremet handler, ifølge Tjora, om at individuelle eller kollektive erfaringer former virkelighetsoppfattelse og dermed handling (Tjora, 2018, s. 24). Med andre ord fungerer Thomasteoremet som et bilde på hvordan aktører opplever samfunnet, og deretter utfører handlinger på grunnlag av sine oppfatninger – hvor resultatet av handlingen til slutt vil påvirke samfunnet igjen. Denne gjensidige påvirkningen, som vi kan se på som dialektisk, er selve tankegangen i Berger og Luckmanns teori om en samfunnsskapt virkelighet.

Pål Veiden påpeker innledningsvis i *Den samfunnsskapte virkelighet* at Berger og Luckmann forklarer at mennesket skaper og blir skapt av samfunnet, og at selve tankegangen bak en sosialt konstruert virkelighet er *dialektisk* (Berger & Luckmann, 1966/2000, s. 9, heretter BL-00). Den dialektiske tankegangen viser til en gjensidig påvirkning mellom det kollektive individ og dets sosiale verden, hvor individet er en produsent og samfunnet er et produkt. I et slikt forhold virker produktet tilbake på produsenten (BL-00:76). Berger og Luckmann forklarer hvordan samfunnet eksisterer både som en objektiv og subjektiv virkelighet, og at en treleddet dialektisk prosess er nødvendig for å gi oss den teoretiske forståelsen vi trenger for å forstå samfunnet som både objektiv og subjektiv (BL-00:135). De tre leddene er:

1. Eksternalisering: samfunnet er et menneskelig produkt
2. Objektivisering: samfunnet er en objektiv virkelighet
3. Internalisering: mennesket er et sosialt produkt (BL-00:76).

Disse tre momentene hjelper oss med å skape et fullstendig bilde av den sosiale verden, og en analyse som utelater ett av disse momentene vil kunne gi et skjevt bilde (BL-00:76). Den treleddede prosessen foregår parallelt og kontinuerlig, og hjelper oss med å besvare det sosiologiske spørsmålet om hvordan det er mulig at subjektive betydninger blir til objektive faktisiteter (Tjora, 2018, s. 33; BL-00:39). Mennesket eksisterer i en sammenheng av orden, strukturer, retninger og stabilitet, og Tjora påpeker at sosiologiens sentrale spørsmål dermed handler om å forstå hvor den stabile menneskelige orden kommer fra, eller hvordan sosial orden oppstår (Tjora, 2018, s. 33). Berger og Luckmann mener svaret er at sosial orden er en fortløpende menneskelig produksjon, som skapes av at mennesket hele tiden eksternaliserer seg selv. Med andre ord eksisterer sosial orden *kun* som et resultat av menneskelig aktivitet (BL-00:68). All den menneskelige aktiviteten Berger og Luckmann beskriver er underlagt vanedannelse, og institusjonalisering skjer når forskjellige aktører gjensidig deler vanemessige handlinger inn i typer. Enhver slik typeinndeling kan sees på som en institusjon. Disse typeinndelingene har man alltid felles med andre og de er tilgjengelige for alle medlemmene i den sosiale gruppen det dreier seg om (BL-00:69-70). Når institusjonens karakter ikke lenger kan opprettholdes i kraft av individers egne erindringer og vaner, må institusjonen legitimeres, eller forklares og rettferdiggjøres (BL-00:103).

2.1.1 Legitimeringsprosessen

Legitimering som prosess kan ifølge Berger og Luckmann best beskrives som en «andre ordens» objektivisering av betydninger (BL-00:102). Ikke handler legitimering bare om verdier, men også om kunnskap. Individet blir ikke bare fortalt hvorfor det *bør* utføre en handling fremfor en annen, men også hvorfor ting er som de er – *kunnskap* går med andre ord forut for *verdier* (BL-00:104). En begynnende legitimering er til stede når systemer av lingvistiske objektiviseringer av menneskelige erfaringer blir overført til nye generasjoner, for eksempel overføringer av ordforråd. Da vil de grunnleggende legitimerende «forklaringene» være så å si innebygget i ordforrådet, mener Berger og Luckmann. Den andre planen av legitimeringsprosessen inneholder teoretiske fremstillinger i en utviklet form, hvor man finner ulike forklaringsystemer som setter en rekke objektive betydninger i relasjon til

hverandre. På dette planet er for eksempel ordspråk, folkeeventyr, legender og kloke ord vanlig (BL-00:104-105).

I legitimeringens tredje plan finner vi klare teorier, hvor differensiert kunnskap er med på å legitimere en institusjonell sektor. Her er det spesialisert personell, eller eksperter, som administrerer legitimeringen, ifølge Berger og Luckmann. Legitimeringens fjerde og siste plan består av symbolske universer, eller helheter, som vi ikke kan oppleve i hverdagen. Dette legitimeringsplanet blir oppfattet som modellen for *alle* sosialt objektiverte og subjektivt virkelige betydninger (BL-00:106). Innenfor dette symbolske universet, finner vi hele det historiske samfunnet og hele individets biografi – universet er med på å skape orden i den subjektive forståelsen av personlig erfaring (BL-00:106-107).

2.2 Gentrifisering

Gentrifisering er et begrep som innen byutvikling forklarer en prosess hvor høyere boligpriser- og leier gjør det vanskelig for lavtlønnede å bli boende i området. Resultatet av dette er at innbyggere som har bodd i området i mange år blir skviset ut, for at middelklasse- og overklassegrupper flytter inn fordi smak og prisnivå treffer dem som målgruppe (Johnston, Cairns & Baumann, 2017, s. 120). I *Vår sosiale virkelighet* (Henriksen et al., 2017, s. 68) trekkes Grünerløkka, Sagene, Kampen og Torshov fram som byer som har gjennomgått en gentriferingsprosess. Bydelene var tidligere slitne arbeiderklassestrøk, men har blitt overtatt av en «ung middelklasse med en solid porsjon kulturell kapital og interesse for å skape interessante bomiljøer» (Henriksen et al., 2017, s. 68). Som resultat av dette har boliger blitt oppgradert og næringslokaler har fått nytt liv som trendy kaféer, barer, restauranter, o.l., som igjen har bidratt til at et mer kjøpesterkt publikum kommer på banen som boligkjøpere og presser opp prisene. For de som også kjøper en identitet når de kjøper bolig, er fortellingene om disse trendy bydelene med på å skape et image som folk vil ha (Henriksen et al., 2017, s. 69). Gentriferingsprosessen kan sees på som både ønsket og uønsket for et område. Uønsket i den forstand at den er med på å ødelegge det unike ved bydelen, som i utgangspunktet var selve starten for utviklingen – man kan si at den kulturelle eliten fortrenses av den økonomiske. Resultatet blir det man kjenner som *segregering* – hvor et homogent bomiljø opprettholdes, men hvor gruppene som utgjør denne homogene massen kan endres over tid (Henriksen et al., 2017, s. 69). Man kan også se gentrifiseringen som ønsket resultat, ved at et

tidligere slitent nabolag blir opprustet, og i mange tilfeller også tryggere, ved at for eksempel kriminelle miljøer og narkotikaproblematikk drives bort når prisene øker.

2.3 Konkretisering av problemstilling

Problemstillingen for oppgaven spør om hvorfor noen bydeler blir ansett som mer attraktive enn andre, og hvordan dette kan forstås ut ifra et sosiologisk perspektiv. Gjennom en analyse av empirien har jeg sett at det er flere ord og uttrykk som blir tatt i bruk for å beskrive de attraktive byene. En gentrifiseringsprosess har også blitt beskrevet som kjennetegn på en bydels attraktivitet. Ut ifra dette har jeg formulert to underproblemstillinger som vil fungere som en disposisjon, og en avgrensning, for den avsluttende diskusjonen:

1. På hvilken måte er ulike definisjoner av en bydels attraktivitet med på legitimere bydelen som attraktiv?
2. Hvordan kan en bydels attraktivitet forstås ut ifra et sosiologisk perspektiv?

Disse to underproblemstillingene vil være fokuset for den senere analysen og diskusjonen.

Den ene er mer empirisk drevet, imens den andre har fokuset på det mer teoretiske – noe som vil hjelpe meg med å få besvart den todelte hovedproblemstillingen min.

3.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg stegvis presentere og beskrive de metodiske valgene jeg har tatt - slik som valg av forskningsdesign, beskrivelse av datainnsamling, utvalgsriterier og analysemetoder. Avslutningsvis i kapitlet vil jeg si noe om metodekvaliteten.

3.1 Valg av design

Valget av forskningsdesign, enten det er kvalitativ eller kvantitativ, kan sees på som et pragmatisk valg, eller et valg tatt ut ifra et vitenskapsteoretisk standpunkt (Ringdal, 2013, s. 103). Jeg har i denne studien valgt å benytte meg av et kvalitativt forskningsdesign – et valg basert på hva jeg anser kommer til å besvare problemstillingen min på best mulig måte. Med andre ord et pragmatisk valg, hvor problemstillingen veier tungt (Ringdal, 2013, s. 104). Innenfor det kvalitative forskningsfeltet er det ulike metodiske valg en kan ta, slik som ulike former for intervju og observasjon. Dokumentstudier er også en form for kvalitativ datagenerering, men benyttes ofte som sekundær- eller tilleggsdata (Tjora, 2017, s. 183).

Jeg har valgt å kun benytte dokumenter som empirigrunnlag for analysen, og dokumentene vil derfor ansees som primærdata i denne studien. Ved å gjennomføre et dokumentstudie generer man i hovedsak data ut ifra dokumenter som opprinnelig ikke er ment for forskning (Tjora, 2017, s. 182), slik som medieartikler, politiske dokumenter, årsrapporter, lovverk, o.l. I motsetning til de andre typene metode vi finner innenfor det kvalitative feltet, blir dokumentstudier sett på som en ikke-påtrengende metode (Tjora, 2017, s. 182), som vil si at vi henter inn data uten å være avhengig av en informant, enten det er i form av et intervju- eller observasjonsobjekt.

Dokumentstudier blir særlig sett på som brukervennlige i tilfeller der man skal produsere rike beskrivelser av et enkelt fenomen (Stake 1995 & Yin 1994 i Bowen, 2009, s. 29). Fordi jeg skal se på samfunnsskapt fenomen innen byutvikling, vil det derfor være hensiktsmessig å gjennomføre en dokumentstudie i denne sammenhengen. I mange tilfeller er vi ikke engang klar over hvilke mekanismer i samfunnet som blir konstruert, noe jeg tror ville gjort det utfordrende med en kvalitativ oppgave basert på intervju. Valget ble derfor en ren dokumentstudie, som vil hjelpe meg med å få et mer overordnet blikk på fenomenet enn det jeg antar at intervju og observasjon ville ha gjort.

3.2 Utvalg av dokumenter

Når man gjennomfører en dokumentstudie går mye av jobben ut på å generere artikler som senere kan gi deg svar på problemstillingen. For å finne nettopp disse artiklene, er det nødvendig å forme noen utvalgskriterier som man følger i utvelgingsprosessen. Jeg vil beskrive denne prosessen nedenfor, og si noe om de ulike kriteriene jeg har hatt som en form for sjekkliste i min utvelgingsprosess. Dokumentene vil i alle hovedsak være hentet fra mediene, og primært fra tidsskrifter, magasiner og aviser. For å fange opp fenomenet jeg er på leting etter – sosialt konstruerte fenomener innen byutvikling – har det vært naturlig å forholde seg til aviser og magasiner som omtaler bydeler, og som på en eller annen måte beskriver en transformering som har skjedd i denne bydelen. Jeg har ut ifra dette hatt noen utvalgskriterier, som har hjulpet meg med å finne artikler med rikelig med viktig informasjon.

Jeg har først og fremst ledd i reiselivsmagasiner. Ofte består reiselivsmagasinene av dybdeartikler som beskriver «trendy» bydeler, og i den sammenhengen beskrives også hvilke

transformasjoner bydelen har gjennomgått for å bli sånn som den er i dag. Det er nettopp disse artiklene jeg har vært ute etter – de som beskriver bydeler på en detaljrik måte, som sier noe om historiske forandringer, om folkene som oppholder seg der, om kulturliv og om de mer fysiske aspektene. Disse artiklene er som regel skrevet av journalister med hensikt om å presentere en bydels mangfoldige sider, og er i liten grad skrevet for sponsorer.

Det har likevel vært viktig for meg å utelukke alle reiselivsartikler som innebar typiske reisetips, slik som artikkelen vi ser skjermdump av under. En slik artikkel forteller om plasser å besøke, kommer med forslag til hoteller og restauranter, men sier ikke noe særlig om bydelens identitet eller historie. Ved å utelukke denne typen artikler, ble søkingen min med en gang vesentlig snevret inn. En annen grunn til at jeg valgte å utelukke denne typen artikler, er fordi det ofte står sponsorer bak – som ønsker omtale av for eksempel hoteller eller restauranter, og som mulig ikke er helt representativt for hvordan bydelen faktisk er og hva den inneholder.

Jeg har ikke valgt meg ut en spesifikk tidsperiode for når artiklene skulle vært publisert. Det er få artikler som beskriver fenomenet jeg studerer, og ved å velge en spesifikk tidsperiode ville jeg begrenset søket så mye at jeg kunne fått problemer med å finne relevante artikler. Artiklens publiseringsdato har derfor ikke vært et relevant utvalgs-kriterium. Utvalget har uansett begrenset seg innenfor en gitt tidsramme, i og med at artiklene er hentet fra nettsider og digitale magasiner/aviser.

Som skrevet ovenfor har det viktigste kriteriet vært å finne dybdeartikler som er rike på detaljer om bydelen, og jeg har sett til magasiner og aviser for å finne nettopp disse dybdeartiklene. Jeg har lett etter artikler både på norsk og engelsk for å finne mest mulig

SCANDINAVIAN TRAVELER

 Sip coffee with celebrities

Academy-award nominated actor Hugh Jackman may not be a TriBeCa resident, yet he is one of the most frequently spotted celebs in these parts. The best spot to catch a glimpse of the Australian hunk is his own coffee shop, tucked away down one of the prettiest cobbled streets in TriBeCa. Even if you don't get to snap a stealthie of the man himself, you can rely on the stylish baristas to serve you a more-than adequate cup of coffee. What's more, you can enjoy it guilt-free – Laughing Man Foundation supports coffee farming communities by investing in programs that support the health and success of coffee farmers and their families.

Laughing Man Café
 184 Duane Street, New York
[Show on map](#)

Figur 1. Skjermdump hentet fra *scandinaviantraveler.com* (12. april 2020).

relevant data. I løpet av utvalgsprosessen har jeg etterhvert funnet ut hva slags søkeord som gir meg mest fruktbare treff, og det har gjort prosessen noe enklere etterhvert som jeg har søkt meg fram. Søkeordene har vært alt fra «trendy bydeler», «bydeler og etablering», «urban neighborhoods» til mer spesifikke søkeord om de enkelte bydelene, slik som for eksempel «williamsburg gentrification history» og «hackney transformation». Jeg har også funnet flere relevante artikler ved å klikke meg videre på lenker som har vært vedlagt artiklene. Slik har jeg funnet artikler som har som formål å presentere en bydels identitet og historie.

Jeg hadde ikke noe begrensning på hvor mange artikler jeg skulle ha med videre til analysen. Artiklene ble heller valgt ut på grunnlag av lengde, og jeg valgte her å kun gå for artikler som var på ca. 3 sider eller mer.

3.3 Bearbeiding av data

I denne delen av kapitlet vil jeg gjennomgå arbeidet jeg har gjort i forbindelse med analyse av dokumentene jeg satt igjen med etter utvalgsprosessen. Det er også verdt å nevne at flere av artiklene jeg hadde valgt ut ble lagt vekk etterhvert som jeg begynte kodingsprosessen. Etter utvalget satt jeg igjen med 18 artikler – 8 av disse ble forkastet, fordi de ikke ga meg like mye relevant informasjon som jeg hadde sett for meg. Jeg satt derfor igjen med 10 artikler før jeg begynte med kodingen.

3.3.1 SDI – Stegvis-deduktiv induktiv metode

Stegvis-deduktiv induktiv metode er ifølge Tjora (2017, s. 17) en modell som benyttes innen det kvalitative feltet. Modellen bygger på en induktivt drevet nysgjerrighet, med formål om at funn fra empirien skal definere hva som er interessante temaer, konsepter og spørsmål (Glaser 2002 i Tjora, 2017, s. 18). Jeg vil i bearbeiding av empirien benytte meg av den stegvis-deduktiv induktive modellen, og følge dens etapper som henholdsvis er fra rådata til konsepter eller teorier (Tjora, 2017, s. 18). Tjora definerer den oppadgående prosessen som induktiv, hvor vi arbeider fra data mot teori. Den nedadgående prosessen er å regne som deduktiv, hvor man ved hjelp av ulike tester hele tiden sjekker fra det teoretiske til det empiriske (Tjora, 2017, s. 18). Med SDI-modellen er målet for analysen konseptuell generalisering, som går ut på å utvikle og fremstille funn i form av typologier, modeller eller begreper som kan benyttes utover eget prosjekt (Tjora, 2018, s. 71).

3.3.2 Koding

Det første steget i bearbeidingen av datamaterialet er å kode artiklene. Koding er et viktig steg i SDI-modellen og dens fokus på induksjon. SDI-modellens tre mål med kodingen er for det første å trekke ut essensen i empirien, for det andre å redusere volumet på materialet, og for det tredje å legge til rette for å generere konsepter eller temaer på grunnlag av detaljer i empirien (Tjora, 2017, s. 197). Jeg har i løpet av min kodingsprosess forsøkt å kode så empirinært som mulig, slik som SDI-modellen tar sikte på. I kodingen skal man aller helst bruke begreper som allerede finnes datamaterialet – såkalte «innfødte begreper» (Tjora, 2017, s. 197).

All koding har foregått i HyperRESEARCH, som er et såkalt CAQDAS-program – et dataprogram for analyse av kvalitative data (Tjora, 2017, s. 226). Den empirinære kodingen har hjulpet meg med å få et dypere innblikk i, og mer forståelse for, empirien. Etter kodingen satt jeg igjen med 94 tekstnære koder hentet ut ifra 10 dybdeartikler. Som SDI-modellen sier skal man hele tiden gjennomføre tester. Etter endt koding gjennomførte jeg en kodetest som spør om: 1) Kunne man laget koden *før* kodingen? og 2) Hva forteller *bare* koden? (Tjora, 2017, s. 203). Her kunne jeg ut ifra kodetesten vite at jeg hadde gjennomført kodingen slik som SDI-modellen forventer.

3.3.3 Kodegruppering

Neste steg i bearbeiding av datamaterialet er å kodegruppere, som går ut på at man grupperer kodene tematisk for å danne en viss struktur for analysen (Tjora, 2017, s. 207). Tjora sier at poenget med grupperingen er å samle koder som har en lik tematikk, slik at man sitter igjen med grupper bestående av alle kodene. Kodene som man nå ser er irrelevante kan samles i en restgruppe (2017, s. 207). Etter grupperingen endte jeg opp med 9 grupper: 1) *Årsak til endring*, 2) *Begreper*, 3) *Gjentakende fenomen ved bydelene*, 4) *Hva var bydelen før?*, 5) *Inspirasjon*, 6) *Kjennetegn ved bydelen*, 7) *Ønske om hva bydelen skal være*, 8) *Suksessfaktor* og 9) *Tegn på transformasjon/endring*. Noen av disse gruppene ble smale, og jeg har derfor slått de sammen til fem hovedtemaer: 1) *Årsak til endring*, 2) *Begreper*, 3) *Gjentakende fenomen og inspirasjon for utvikling*, 4) *Suksessfaktorer og kjennetegn ved bydelene* og 5) *Hva bestod bydelen av tidligere?* Resultatet av kodingsprosessen og kodegrupperingen følte jeg la til rette for mer struktur og mønster for videre arbeid, og gjorde det lettere å holde en oversikt over alt datamaterialet jeg satt med. Ut ifra kodegrupperingene har jeg dannet fire

empirinære temaer for analysen som vil bygge en videre struktur for analysen og diskusjonen. De fire temaene for analysen er «*Kreative typer og lave boligpriser fører til endring*», «*Autentisitet som mål og gentrifisering som resultat*», «*Utadvendt og lokalbasert*» og «*Tidligere slitne industristrøk*».

3.4 Metodekvalitet

Som kvalitetsmål innenfor den kvalitative forskningen bruker vi begrepene *pålitelighet*, *gyldighet* og *generaliserbarhet*, som på ulike måter forteller oss noe om hvordan en analyse bidrar til bedre kunnskap (Tjora, 2018, s. 79). Pålitelighet dreier seg om en intern logikk eller en sammenheng gjennom forskningsprosjektet, og ifølge Tjora underbygger SDI-modellens oppbygning en slik pålitelighet med tydelige kriterier for hvordan analysen utvikles fra empiri, og hvordan teorier kommer inn på et mer abduktivt steg senere i analysen (Tjora, 2018, s. 79). Gyldighet dreier seg også på ett vis om en logisk sammenheng, men mellom prosjektets utforming og spørsmålene som motiverer studien i første omgang. Med andre ord kan vi si at gyldighet dreier seg om den valgte tilnærmingen for prosjektet faktisk er den tilnærmingen som er den mest relevante for forskningen (Tjora, 2018, s. 79). Når det gjelder generalisering, vil det i denne oppgaven være konseptuell generalisering som er målet – slik som SDI-modellen tilsier. En slik generalisering vil jeg komme tilbake til i avslutningen.

3.4.1 Pålitelighet

Som nevnt ovenfor dreier pålitelighet seg om en intern logikk eller en sammenheng gjennom forskningsprosjektet, noe SDI-modellens etapper legger til grunn for (Tjora, 2018, s. 79). Jeg har gjennom arbeidet med denne oppgaven fulgt SDI-modellen, med alle stegene den innebærer og de tydelige kriteriene for datagenerering og analyse av empiri. Oppgaven vil derfor føre en intern logikk, i form av stegene til SDI-modellen, og vi kan si at påliteligheten for oppgaven er høy av den grunn. Innenfor samfunnsforskningen er det ikke til å unngå at forskeren har ett eller annet engasjement i temaet det forskes på, noe som innenfor den positivistiske tradisjonen har blitt sett på som støy (Tjora, 2017, s. 235). En fullstendig nøytralitet er ikke mulig, men som forsker bør en være klar over eget engasjement, egne erfaringer og kunnskapsnivå, og hvordan dette på ulike måter *kan* være med på å farge forskningen (Tjora, 2017, s. 235). Mitt kunnskapsnivå og mine tidligere erfaringer med denne type forskning og på dette tema er lavt, og jeg vil anse meg selv som uerfaren på området. Interessen og engasjementet for temaet jeg har forsket på gjennom denne oppgaven er derimot

høy, og jeg vil heller si at dette har vært en ressurs for oppgaven, enn noe som kan sees på som støy. Interessen for temaet er også gjort rede for under innledningen av oppgaven.

3.4.2 Gyldighet

Oppgavens gyldighet er knyttet til spørsmålet om hvorvidt vi finner svar på de spørsmålene vi faktisk stiller i utgangspunktet, og om den valgte tilnærmingen for prosjektet faktisk er den mest relevante for forskningen (Tjora, 2017, s. 232; Tjora, 2018, s. 79). Tjora mener at sammenhengen mellom forskningsspørsmål og valg av datagenerering og teoretisk grunnlag er noe som burde diskuteres i langt større grad innenfor forskningsprosjekter (Tjora, 2017, s. 234). Jeg ønsker derfor si noe om dette i forbindelse med mitt prosjekt. Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming med dokumentstudie som metode for oppgaven, fordi jeg mente dette ville besvare problemstillingen min på en best mulig måte. Ved å velge spesifikke utvalgsriterier for datagenereringen, tilpasset mitt tema og min problemstilling for oppgaven, har treffsikkerheten også vært høy, og dokumentene inneholder dermed svar på det jeg spør etter.

4.0 Funn

Jeg vil i dette kapitlet presentere funnene som er blitt gjort gjennom datainnsamlingen. Som nevnt i metodekapitlet så er oppgaven basert på en ren dokumentstudie, og alle funn vil derfor være gjenfortellinger av artiklene som ligger til grunn for det samlede datamaterialet. For å skape en oversiktlig presentasjon av funnene, skal jeg presentere dem under empirinære temaer som gjenspeiler innholdet i artiklene.

De 10 artiklene som ble valgt ut som empiri for denne dokumenstudien handlet alle om attraktive nabolag – både her i Norge og i utlandet. Som beskrevet i metodedelen hadde jeg ulike utvalgsriterier for hvilke artikler jeg ville inkludere og ikke. De nabolagene som vil videre bli omtalt er Baltic Triangle i Liverpool, Arroios i Lisboa, Battersea (Power Station) og Hackney i London, Grünerløkka i Oslo, Karlín i Praha, og Tribeca, Harlem og Williamsburg i New York.

4.1 Kreativitet og lave boligpriser fører til endring

I hver artikkel kommer det fram at bydelene har vært gjennom en transformasjon – og det til det bedre, ifølge artiklene. I denne grupperingen har jeg samlet de funnene fra artiklene som

gir oss en indikasjon på hva årsaken til transformasjonen har vært, noe jeg vil gi noen eksempler på i de følgende avsnittene.

Positive ting begynte å skje i 2011 da daværende ordfører i Lisboa, og nåværende statsminister i Portugal, António Costa, bestemte seg for å flytte ordførerkontoret til Intendente, det mest belastede området av Arroios, for en treårsperiode. Målet var å få bukt med de største problemene og gi bydelen et sosioøkonomisk løft, noe à la det Oslo har forsøkt med Tøyen. (Krog, 2019).

I dette utdraget ser vi hvilke tiltak som er årsaken til en endring i den svært belastede bydelen Arroios i Lisboa. Et annet eksempel på dette finner vi i bydelen Harlem i New York, hvor endringen skjedde da det ble satset på utbygging av eiendommer og salg (Betts, 2013).

I flere av artiklene blir årsaken til endringen beskrevet som en økende tilflytting av kreative mennesker som trenger billige boliger, og dermed ender opp i belastede bydeler hvor attraktiviteten tidligere har vært veldig lav. For eksempel i den tidligere industribydelen Tribeca i New York, hvor flere kreative mennesker ble tiltrukket til den mystiske bydelen (Betts, 2013). Det samme har skjedd i Hackney, hvor unge kunstnere og designere i 20-årene så muligheten til å etablere seg i en bydel der kulturfeltet har stått for utviklingen (Skjervold, 2014).

I Karlín forklares endringen med at boligene i denne bydelen forble billige da boligprisene i resten av Prahas bydeler skjøyt i været, noe som tiltrakk seg kreative mennesker som hadde behov for studioer med billig leie (Rail, 2019). Også på Grünerløkka i Oslo er det unge, kreative mennesker som nevnes som årsak til endringen i bydelen som blir sett på som vår tids superpopulære bohem-hovedkvarter (Wærstad, 2015).

4.2 Autentisitet som mål og gentrifisering som resultat

Flere av artiklene beskriver fenomener i bydelene som jeg har ansett som gjentakende for utviklingen i byene jeg har studert. Samtidig har det også blitt nevnt ved flere anledninger hva som har vært inspirasjon for utviklingen.

Grünerløkka har gått fra å være et fattig arbeiderstrøk til å bli et energisk og boblende nabolag med forholdsvis stive priser. Denne moderne utviklingen er en historie som går igjen i flere

verdensmetropoler (Wærstad, 2015). Utviklingen på Grünerløkka følger samme mønster som andre internasjonale, attraktive bydeler slik som Williamsburg i New York (Wærstad, 2015). Når bydelene først har blitt attraktive og tiltrekker seg folk, skapes enda større grobunn for mer virksomhet og næringsetablering, som igjen fører til at bydelen vekker oppmerksomhet som bosted. På denne måten har en ny type nabolag kommet til verden (Wærstad, 2015).

4.2.1 Autentisitet

I artikkelen om Battersea i London nevnes inspirasjonskilden for utviklingen. Inspirasjonen er, gjennom reising, hentet fra suksessfulle næringsbydeler rundt om i verden. Særlig én observasjon er gjort som ansees som viktig for utviklingen i Battersea, og det er at kundene og forbrukere ønsker seg autentisitet (Retail & Leisure International, 2019). Begrepet autentisitet dukker også opp i en artikkel som beskriver Tribeca, Harlem og Williamsburg i New York.

At the moment, three of the most dynamic neighborhoods in New York City are TriBeCa, Harlem, and Williamsburg. Although vastly different in their histories and demographics, all three have blossomed into destinations with coveted addresses and trendy denizens while maintaining an authentic sense of community. In fact, you could say they've each become brands in their own right, clearly defined not only by physical boundaries but also by their architecture, attitude, fashion, and the ways they both embrace change—and resist it. If starving artists and farsighted businesspeople traditionally begin the process of change, real estate brokers often finish it. (Betts, 2013)

Bydelene blir beskrevet som trendy, men likevel preget av autentisitet. Som nevnt i sitatet ovenfor er det ikke bare hvordan bydelene omfavner endringer i samfunnet på som gjør dem til vellykkede bydeler. Også måten de står imot samfunnsendringer og trender på, gjør at de bevarer sitt unike uttrykk og derfor omtales som attraktive bydeler i dag.

4.2.2 Gentrifisering

I flere av artiklene har begrepet *gentrifisering* blitt trukket frem som fenomen. Jeg vil karakterisere begrepet og fenomenet som gjentakende for de fleste av bydelene det er snakk om. Begrepet blir særlig dratt fram i artiklene om Baltic Triangle i Liverpool og Karlín i Praha. Også artikkelen om Williamsburg i New York beskriver gentrifiseringen som foregår og har foregått i byen, slik som i utdraget under.

So much of the dynamic energy of New York is reflected in the ebb and flow of neighborhoods as artists, entrepreneurs, and other elements in the avant-garde of gentrification push into new territory and pioneer the transformation of run-down warehouse districts and urban wilderness into vibrant communities. (Betts, 2013).

I artikkelen om Baltic Triangle blir det beskrevet at gentrifisering ikke er et faktum den dag i dag, men en gentrifiseringdebatt har blitt påbegynt ettersom husleiene har økt i takt med bydelens attraktivitet (Jenkis, 2014). Det samme begrepet finner vi i artikkelen om Karlín, hvor gentrifiseringsprosessen allerede er påbegynt og flere blir presset ut av bydelen som følge av høye husleier (Rail, 2019).

4.3 Utadvendt og lokalbasert

Dette temaet inneholder beskrivelser av det som trekkes frem som suksessfaktorer ved bydelene. Alt fra måten de er utformet på arkitektonisk, til hvordan de benytter seg av lokalt næringsliv som finnes i bydelene.

I en artikkel om Grünerløkka sier turistsjef for Oslo at årsaken til at bydelen har blitt så populær, er fordi den fremstår som ekte, urørt og original (Aftenposten, 2013). Dagens Løkka består av en vellykket blanding mellom gammel og ny arkitektur, og er blitt kjent som et pulserende, moderne og dyrt strøk, med mye kultur- og uteliv (Aftenposten, 2013). Bydelen Arroios i Lisboa får også skryt for å ha en vellykket balanse mellom nytt og gammelt. Gatekunst, mangfold og et mylder av spisesteder trekkes fram som suksessfaktorer for den attraktive bydelen, hvor det tilbys mat og drikke fra alle verdenshjørner (Krog, 2019).

Det samme gjelder for Karlín. Også her er mat og drikke et viktig trekkplaster – en utvikling

Figur 2: Karlín i Praha. Foto: Morin, C. Hentet fra *Scandinavian Traveler*, 2019.

som har kommet de siste årene. Særlig i 2015 opplevde bydelen en bølge av nyåpnede restauranter (Rail, 2019).

Baltic Triangle i Liverpool får skryt for bevaringen av de gamle industribyggene, og for følelsen disse gir til bydelen. Forfall og forsømmelse av byggene bidrar til å gi en vakker fremstilling av hvordan bydelen en gang var: «A complex of timeworn, industrial buildings, some of which have had elements of design intervention, some of which have been left because there's a beautiful feeling in some of the decay and the dereliction, in showing their true past» (Jenkins, 2014).

4.3.1 Lokal særegenhet

I den ene artikkelen som omtaler Williamsburg blir det fortalt at bydelens fokus på å bruke lokalt næringsliv og ressurser er en av grunnene til at bydelen har blitt så populær og vellykket, slik som vi ser i disse sitatene: «Everyone in Williamsburg seems to be making something—whether it's fixed-gear bikes, organic soaps, or chocolate. [...] using craftsmen and resources from the area [...]» (Betts, 2013).

På Grünerløkka i Oslo har det blitt lagt merke til at området føles lokalt og ekte, noe turistsjefen for Oslo har lagt merke til når det kommer turister til byen. Hun sier selv at «mange kommer til oss i turistinformasjon og spør «where are the locals», hvorpå det er veldig lett for oss å anbefale en tur på Grünerløkka» (Aftenposten, 2013). Selv om fokuset mitt i denne oppgaven ikke har vært på hva som gjør bydeler til populære turistdestinasjoner, har jeg likevel valgt å ta med dette sitatet for å understreke at det som er lokalt blir verdsatt. Og også for å vise at Grünerløkka, som blir sett på som en attraktiv by å etablere seg i, også bærer preg av en lokal særegenhet man kanskje ikke finner i andre bydeler i Oslo. Det samme gjelder for Karlín i Praha, hvor bydelen blir omtalt som lokalbasert: «It's much less touristy and a bit more local-based," says Michael Kubenk, the Czech-Canadian owner of Garage, Karlín's beloved Canadian café» (Rail, 2019).

4.4 Tidligere slitne industristrøk

Nesten alle artiklene om de attraktive bydelene påpeker at bydelene tidligere har vært fattige, slitne industri- og arbeiderklassestrøk. Det er beskrivelsene av hvordan bydelen tidligere fremstod jeg nå skal gi en oversikt over.

Grünerløkka blir omtalt som Oslos fattigste arbeiderklassestrøk, før det gikk gjennom en helomveltning på 90-tallet (Wærstad, 2015 & Asker, 2015). Det samme gjelder for Karlín – bydelen var tidligere et industriområde i Praha. Karlín var også hardt rammet av en flom i 2002 som gjorde at bydelen ble rammet av store vannskader og ødeleggelse, som igjen førte til billigere boligpriser enn ellers i Praha (Rail, 2019).

Baltic Triangle i Liverpool blir beskrevet som et «long-neglected no man's land» (Jenkins, 2014). Begrepet ingenmannsland blir også brukt i beskrivelsen av tidligere Williamsburg: «it was just a working-class no-man's-land» (Amsden, 2009). Samtidig som Williamsburg ble sett på som et ingenmannsland, var bydelen også preget av narkotika- og rusproblematikk (Betts, 2013). Ikke bare Williamsburg har en historie med narkotikakriminalitet. «For få år siden var Arroios et beryktet og fryktet dop- og prostitusjonsstrøk i Lisboa som turister ble anbefalt å styre unna» (Krog, 2019). Før bydelen fikk et løft, var bydelen preget av kriminalitet og var for mange Lisboere et sted man ikke ville bevege seg i. Den politiske administrasjonen i Lisboa oppfordret gatekunstnere til å «forskjønne og «humanisere» bydelen ved hjelp av gatekunst, og dette har ført til at gatene både har blitt tryggere og vakrere (Krog, 2019).

Figur 3: Gatekunst i bydelen Arroios i Lisboa. Foto: Krog, K. Hentet fra VG, 2019.

I dag er Hackney kjent som Londons mest trendy nabolag, hvor vi finner Europas viktigste og største klynge med kultur-, media- og teknologiselskaper i oppstartsfasen, men slik har det ikke alltid vært. Bydelen har tidligere vært kjent for å være et av de mest slitte områdene i London. Det var en del av byen der ingen ville bo eller jobbe, og bydelen var full av tomme bygninger (Skjervold, 2014).

5.0 Diskusjon

Oppgavens tidligere kapittel har gitt innblikk i alt fra valg av teoretisk rammeverk, til bearbeiding av data og til funnene som har blitt gjort. Jeg skal nå diskutere de empiriske funnene opp mot teori, for å besvare problemstillingen min som er: *«Hvorfor anses noen bydeler som mer attraktive enn andre, og hvordan kan vi forstå dette ut ifra et sosiologisk perspektiv?»*. Jeg har konkretisert problemstillingen, og utviklet underproblemstillinger som vil danne struktur og avgrensning for diskusjonen. Disse er: 1) *På hvilken måte er ulike definisjoner av en bydels attraktivitet med på legitimere bydelen som attraktiv?* og 2) *Hvordan kan en bydels attraktivitet forstås ut ifra et sosiologisk perspektiv?*

Jeg vil gjennom Berger og Luckmanns teori om at virkeligheten er samfunnsskapt, se på hvorfor noen bydeler ansees som mer attraktive enn andre. Her vil særlig legitimeringsprosessen stå i fokus, hvor jeg vil se på legitimering gjennom første, andre og fjerde plan. Jeg vil også diskutere hvorvidt gentrifisering er med på å legitimere bydelene som attraktive, og samtidig rette fokuset mot hvordan kapitalisme kan være en av årsaksforklaringene til at gentrifisering forekommer.

5.1 Legitimering av attraktive bydeler

5.1.1 Legitimering gjennom Thomasteoremet

Datagrunnlaget mitt baserer seg på 10 artikler om ulike bydeler rundt om i verden, hvor innholdet av artiklene er beskrivelser av det de definerer som attraktive bydeler. Artiklene beskriver også hvordan byene har gått gjennom en transformasjon – alle bydelene som blir beskrevet besto tidligere av industri og blir ved flere tilfeller betegnet som «ingenmannsland». Videre forklares det at lave bokostnader er årsaken til at en kreativ folkemasse mange steder har sett potensiale i å bosette seg her, og bydelen har blitt preget deretter. Som et resultat av dette har næringslivet i bydelene begynt å vokse, og bydelene har etterhvert som tiden har gått, blitt betegnet som attraktive bydeler. Hadde vi sett på disse bydelene som attraktive om magasinene hadde omtalt dem på annet vis, eller ikke omtalt dem i det hele tatt? Jeg vil trekke inn Thomasteoremet som en mulig forklaring på at slike bydeler ansees som mer attraktive enn andre. Thomasteoremet sier at «Det mennesker oppfatter som virkelig, blir virkelig i sine konsekvenser» (Thomas & Thomas, 1928, s. 572). Sett i sammenheng med tema for oppgaven kan vi se det for oss slik:

- 1) Magasinene beskriver bydeler som har vært gjennom en prosess hvor flere mennesker flytter til et bestemt område på grunn av lave bokostnader – gjerne kreative mennesker som bidrar til at bydelen også blir forskjønnet
- 2) Bydelene blir deretter karakterisert av magasinene som spennende, trendy bydeler
- 3) De som leser disse artiklene får inntrykk av at bydelene er attraktive steder for å bosette seg eller drive næring i
- 4) Grunnet positiv omtale av magasinene blir det en økende tilflytning, enten av innbyggere eller virksomheter, til bydelene, som igjen er med på å skape enda mer vekst
- 5) Bydelene ender opp med å være mer attraktive enn det de i utgangspunktet var før de ble omtalt i magasinene

Tjora forklarer teoremet som at «individuelle eller kollektive erfaringer former virkelighetsoppfattelse og dermed handling» (Tjora, 2018, s. 24). Ut ifra eksempelet ovenfor kan vi se for oss at leserne av magasinene sitter igjen med en «erfaring» som har formet deres virkelighetsoppfattelse av hva som er en attraktiv bydel, noe som kan føre til at leserne utfører bestemte handlinger – enten det er i form av å bosette seg i den aktuelle bydelen, eller å støtte opp under næringsaktivitet, som igjen fører til mer vekst.

5.1.2 Lingvistisk legitimering

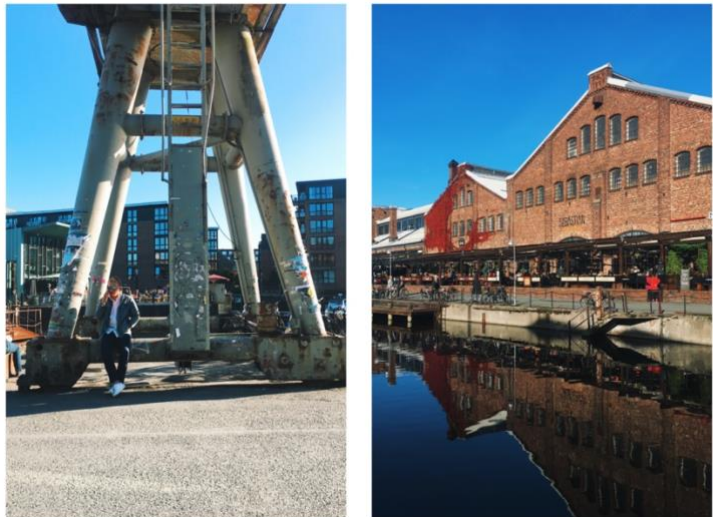
I flere av artiklene blir det brukt positive ord for å beskrive bydelene. Ord som for eksempel *autentisitet, boblende, energisk, pulserende, trendy, moderne, unikt lerret og kreativt* går igjen. Gjennom dette språket etableres et spesifikt ordforråd for hvordan vi omtaler attraktive byer. I Berger og Luckmanns teori om den samfunnsskapte virkelighet beskrives det hvordan vi gjennom fire plan legitimerer virkeligheten vår, og derfor kan se på den som samfunnsskapt. Det første steget i legitimeringsprosessen omhandler lingvistisk legitimering, som går ut på at vi danner systemer av lingvistiske objektivering basert på menneskelige erfaringer som blir overført til nye generasjoner. Dette kan for eksempel være ordforråd, som består av grunnleggende legitimerende forklaringer, mener Berger og Luckmann. Ordbruken vi finner i magasinene og avisene kan være med på å danne et spesifikt ordforråd vi bruker når vi snakker om attraktive byer, og som dermed er med på å legitimere «attraktive bydeler» når dette blir overført til videre generasjoner.

Som nevnt i artikkelen om Battersea Power Station i London, kommer det fram at autentisitet er et mål for bydelen. Utviklerne av bydelen har hentet inspirasjon fra suksessfulle næringsbydeler rundt om i verden, og har bemerket seg at kundene og forbrukerne ønsker seg autentisitet (Retail & Leisure International, 2019). Her er det altså utviklerne selv som etablerer lingvistiske objektiveringer av bydelen, og på denne måten karakteriserer det autentiske som noe attraktivt. Autentisiteten legitimeres dermed både av utviklerne selv og av magasinene, og dermed deler de samme typeinndeling, eller en institusjon som Berger og Luckmann mener vi kan se på det som (BL-00:69-70). Når vi nå snakker om begrepet autentisitet, ønsker jeg å se nærmere på bruken av begrepet knyttet opp til legitimeringsprosessens andre plan.

5.1.3 Legitimering gjennom teoretiske fremstillinger

Som andre steg i Berger og Luckmanns legitimeringsprosess finner vi legitimering gjennom teoretiske fremstillinger – her i en uutviklet form. Eksempler på dette kan være historier, legender og eventyr. Gjennom dette vil jeg se på hvordan magasinene er med på å formidle slike teoretiske fremstillinger av bydelene de skriver om. Jeg ønsker spesielt å se på bruken av ordet *autentisitet*, og hvilken historie dette begrepet kan være med på å fortelle – og ikke minst hvordan bruken av begrepet er med på å legitimere en bydel som attraktiv.

Som jeg nevnte innledningsvis, finner vi i boka *Bysamfunn* kapittelet «Bykulissenes troverdighet». Kapitlet omhandler transformasjonen Nedre Elvehavn i Trondheim har vært gjennom – fra tidligere industri- og verftsområde, til dagens urbane og moderne bydel (Skaar, Løvik & Dahlgren, 2019, s. 148-149). Kapitlet går inn på hvordan de fysiske omgivelsene oppleves for brukerne av stedet, og

Figur 4: En del av krana og bebyggelsen på Nedre Elvehavn.

Foto: privat, 2019.

hvordan kulturminnene fra den gamle verftsindustrien er med på å fortelle en historie. Dette er overførbart til flere av bydelene som jeg har omtalt i denne oppgaven – slik som Grünerløkka, som er et tidligere arbeiderklassestrøk og industriområde, men som i dag blir

sett på som et energisk og boblende nabolag med stive boligpriser (Wærstad, 2015). I forbindelse med Nedre Elvehavn nevnes den store krana som en slags kulisser for å fange opp de symbolske og historiske elementene som fyller et byrom, som er ment for å gi en påminnelse om stedets industrielle fortid (Skaar et al., 2019, s. 152-153).

Flere av bydelene som blir beskrevet i denne studien har også kulisser som er med på å si noe om stedets historiske elementer. Uten at forbrukerne trenger å ha noe særlig forkunnskaper om historien, er bydelens slitne bygninger og kulisser nok i seg selv for å fremstå som autentisk – fordi de kan være med på å fortelle en historie om noe som en gang var. De røde teglsteinsfasadene (som vist på bildet) på Nedre Elvehavn i Trondheim gjør området «koselig», og er en type industriestetikk som blir satt pris på (Skaar et al., 2019, s. 161). Gjennom flere intervjuer gjort i forbindelse med forskningen på Nedre Elvehavn har det kommet tydelig frem at gamle bygninger og strukturen i området er med på å skape det flere omtaler som en «god atmosfære» (Skaar et al., 2019, s. 157). Kan vi dermed knytte det autentiske opp mot legitimeringen av attraktive bydeler?

Skaar, Løvik og Dahlgren (2019, s. 160) skiller mellom to typer autentisitet – «historisk-autentisk» og «estetisk-autentisk» - hvor folks forventninger til hvordan et transformert industriområde skal se ut ikke nødvendigvis henger på greip med områdets materielle historie. Det autentiske kan like gjerne være et kulturelt konstruert fenomen fordi folks opplevelser av autentisitet avhenger av *forholdet* mellom objekter, mennesker og steder (Jones 2009 i Skaar et al., 2019, s. 160). Om en bydel blir sett på som autentisk, vil dette innebære at den på en eller annen måte formidler en historie gjennom sitt fysiske område og kulisser som befinner seg der. Legitimeringen foregår ved at historien, som fungerer som et forklaringssystem, forteller oss at autentisitet sees i sammenheng med noe som inneholder særpreget og god atmosfære, og dermed kan ansees som attraktivt. Magasinenes bruk av ordet sees også i sammenheng med noe positivt – hvor det i de artiklene som ligger til grunn for denne studien, blir sett på som attraktivt at noe er autentisk. Historien om det autentiske kan derfor sees på som en måte attraktive bydeler blir legitimert på, og hvorfor noen bydeler fremstår som mer attraktive enn andre.

5.1.4 Gentrifisering og legitimering gjennom det symbolske univers

Mange av bydelene som omtales har allerede vært gjennom en gentriferingsprosess, eller er på vei inn i en. Karlín blir trukket fram som et eksempel på hvor prosessen er i gang, og flere

av beboerne blir presset ut i takt med at boligprisene stiger (Rail, 2019). Gentrifiseringen kan på mange måter være et sikkert bevis på at bydelen er attraktiv, når man tenker på at et kjøpsterkt publikum kommer på banen som boligkjøpere i et område som er revitalisert (Henriksen et al., 2017, s. 68-69). Om gentrifiseringen er en legitimering av attraktive bydeler, eller om attraktive bydeler er et grunnlag for at en gentrifisering skal skje, legger opp til en diskusjon som ligner på dilemmaet om hva som kommer først av høna eller egget. Det ene kan ikke eksistere uten det andre – en gentrifisering vil ikke kunne skje med mindre bydelen blir ansett som attraktiv, og attraktiviteten vil ikke være faktum uten at bydelen er blitt gentrifisert.

Som beskrevet i teorien er gentrifisering noe vi kan se på som både ønsket og uønsket. Den uønskede effekten er at gentrifiseringen bidrar til ødeleggelsen av det unike ved bydelen, og det som på mange måter kan sees på som starten for utviklingen. Den økonomiske eliten presser ut den opprinnelige kulturelle eliten som finnes i området (Henriksen et al., 2017, s. 69). I artiklene fra studien kommer det frem at det er stort fokus på de lokalproduserte varene bydelen har å by på, for eksempel slik som i Williamsburg: «Everyone in Williamsburg seems to be making something—whether it's fixed-gear bikes, organic soaps, or chocolate. [...] using craftsmen and resources from the area [...]» (Betts, 2013). Ved en gentrifisering vil boligpriser og husleier øke i takt med interessen for bydelen, og bedrifter med mer kapital vil ha større sjans for å overleve. Uavhengige næringsdrivende vil ha vanskeligheter med å overleve mot de store kjedene som sitter på mer kapital, og som igjen har mer å tilby i leie til huseierne. Kan vi med andre ord si at en viss økonomisk tankegang ligger til grunn for gentrifisering? Og er kapitalisme også en del av resultatet gentrifiseringen fører med seg?

For at nettopp gentrifiseringen skal skje, vil det være en viss økonomisk interesse bak det hele – noen ser muligheter for å leie i et område som i utgangspunktet har lave leier, og potensialet er derfor stort for å tjene mer enn det man ville gjort i et allerede gentrifisert område.

Gentrifiseringsprosessen kan også sees på som dynamisk eller sirkulær. Ved at mindre bedrifter og økonomisk svake innbyggere blir presset ut av «sitt» område, vil de dermed finne nye områder å etablere seg i. Det nye området vil deretter bli revitalisert, og med tiden vil et kjøpsterkt publikum nok engang presse boligprisene opp og kreative idealister ut av området (Henriksen et al., 2017, s. 69). Dette forklares også som mye av grunnen til at New York fremstår som en så dynamisk by:

So much of the dynamic energy of New York is reflected in the ebb and flow of neighborhoods as artists, entrepreneurs, and other elements in the avant-garde of gentrification push into new territory and pioneer the transformation of run-down warehouse districts and urban wilderness into vibrant communities. (Betts, 2013).

Når vi nå finner koblinger mellom gentrifisering og kapitalisme, kan vi se til Berger og Luckmanns fjerde legitimeringsplan – det symbolske univers. Det symbolske univers blir oppfattet som modellen for *alle* sosialt objektiverte og subjektivt virkelige betydninger. Det symbolske univers er med på å «sette tingene på sin rette plass» (BL-00:108). Vi finner hele det historiske samfunn og hele individets biografi innenfor dette universet (BL-00:106). I det symbolske univers vil derfor gentrifiseringen kunne *forklares* eller *rettferdiggjøres* gjennom teorier om kapitalisme. Kapitalismen er er dermed nødvendig for at gentrifisering skal forekomme, men også et resultat av hele gentrifiseringsprosessen.

6.0 Avslutning

Gjennom oppgavens ulike deler har hensikten hele veien vært å komme fram til et svar på problemstillingen, som spør om hvorfor noen bydeler ansees som mer attraktive enn andre, og hvordan man kan se på dette sosiologisk. Gjennom den empiriske analysen har jeg funnet ut at det er særlig tidligere slitne industristrøk som føles autentiske den dag i dag, som blir ansett som attraktive. Dette har også kommet frem gjennom diskusjonen, hvor jeg gjennom Berger og Luckmanns legitimeringsprosess har fått en innsikt i hvordan begrepet *autentisitet* er med på å fortelle en bydels historie – og på den måten legitimerer en by som både autentisk og attraktiv. Autentisitetsbegrepet var et noe uventet funn, og desto mer interessant for meg å undersøke nærmere teoretisk. Et slikt uventet funn er i tråd med SDI-modellens formål om at funn fra empirien skal definere hva som er interessante temaer, konsepter eller spørsmål for studien (Glaser 2002 i Tjora, 2017, s. 18). Thomasteoremet er også med på å illustrere hvordan noen bydeler kan bli sett på som mer attraktive enn andre, som oppsummert kan forklares slik; ved at magasiner omtaler enkelte bydeler som attraktive, vil konsekvensene av dette være at bydelene faktisk *blir* mer attraktive, ved at leserne støtter opp under for eksempel næringslivet i aktuelle bydelen. Det har vært svært interessant å studere hvordan magasiners lingvistiske legitimering av bydeler kan være med å påvirke vår oppfatning av hvilke bydeler som er attraktive og ikke.

I den avsluttende diskusjonen ble økonomisk interesse som bakgrunn for gentrifisering drøftet – et funn som også var uventet. Jeg har koblet gentrifiseringen opp mot kapitalismens systemer gjennom Berger og Luckmanns fjerde legitimeringsplan, symbolske univers. Dette viser til at oppgavens tema kan være teoretisk interessant gjennom et kapitalistisk teoretisk utgangspunkt også. Dette er også med på å besvare problemstillingens mer teoretiske del, om hvordan en bydels attraktivitet kan forstås ut ifra et sosiologisk perspektiv.

Jeg valgte først og fremst en ren dokumentstudie fordi jeg på forhånd antok at temaet – bydelers attraktivitet – ville være utfordrende å intervju folk om. Sett i ettertid har en dokumentstudie åpnet opp for at jeg virkelig har fått benyttet meg av Berger og Luckmanns legitimeringsprosess – hvor lingvistikk og historiefortelling er to av fire sentrale steg. Å studere artiklenes lingvistikk gjennom legitimeringsprosessens første plan sammenfaller godt med bruken av skriftlige dokumenter som empirigrunnlag.

6.1 «Attraktivitetslegitimering» og generalisering

SDI-modellen legger opp til at generalisering skal skje på grunnlag av konsepter utviklet i diskusjonen. Diskusjonen har i stor grad vært rettet mot legitimering av det attraktive, og jeg har derfor utviklet konseptet «attraktivitetslegitimering», som er en sammenkobling av oppgavens tema og det teoretiske rammeverket. Legitimering av attraktivitet vil være overførbart til andre temaer og studieobjekter, slik som for eksempel interiør, skjønnhet og mote. «Attraktivitetslegitimering» vil dermed ha relevans for andre tilfeller enn det som er studert her, og dermed være generaliserbart (Tjora, 2018, s. 70-71).

6.2 Videre forskning

Gjennom denne skriveprosessen er det flere idéer som har dukket opp hos meg. Hvordan bydelers attraktivitet blir påvirket av turisme, og hvordan dette er med på å påvirke en bydels autentisitet, ville vært en interessant innfallsvinkel.

Litteraturliste

- Aftenposten. (2013, 21. oktober). Grünerløkka trekkes frem som et spennende og fornyet nabolag. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/reise/i/e8GIQQ/grunerloekka-trekkes-frem-som-et-spennende-og-fornyet-nabolag>
- Almaas, I. H. (2017, 22. desember). Byliv handler ikke bare om å fylle gatene med folk. *Dagens Næringsliv*. Hentet fra <https://www.dn.no/arkitektur/byutvikling/oslo/bjorvika/byliv-handler-ikke-bare-om-a-fylle-gatene-med-folk/2-1-238283>
- Amsden, D. (2009, 10. juli). The Billyburg Bust. *New York*. Hentet fra <https://nymag.com/realestate/features/57904/>
- Asker, C. (2015, 10. august). Byutviklingens forkjempere. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/Mq1m/byutviklingens-forkjempere>
- Aspen, J. & Pløger, J. (2015). *Den vitale byen*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2000). Den samfunnsskapte virkelighet. (F. Wiik, Overs.). Bergen: Fagbokforlaget. (Originalverk utgitt i 1966).
- Betts, K. (2013, 01. august). Touring New York's Most Dynamic Neighborhoods. *Travel + Leisure*. Hentet fra <https://www.travelandleisure.com/trip-ideas/city-vacations/touring-new-yorks-most-dynamic-neighborhoods>
- Bowen, G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. DOI 10.3316/QRJ0902027
- DOGA. (2016). *Levende lokaler*. U.s.: Zoom grafisk.
- Henriksen, I. M. & Tjora, A. (2019). *Bysamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Henriksen, I. M., Levang, L. E., Skaar, M. & Tjora, A. (2017). *Vår sosiale virkelighet: En introduksjon til hverdagslivets sosiologi*. Bergen: Fagbokforlaget
- Jenkins, T. (2014, 6. oktober). Creative Quarter: Liverpool's Baltic Triangle. *Port Magazine*. Hentet fra <https://www.port-magazine.com/design/creative-quarter-liverpools-baltic-triangle/>
- Johnston, J., Cairns, K. & Bauman, S. (2017). *Introducing sociology using the stuff of everyday life*. New York: Routledge.
- Krog, K. (2019, 24. desember). Kåret til verdens kuleste nabolag. *Verdens gang*. Hentet fra <https://www.vg.no/forbruker/reise/i/Vb2lWJ/kaaret-til-verdens-kuleste-nabolag>
- Morin, C. (2019). Karlín – the hippest neighborhood in prague. *Scandinavian Traveler*. Hentet fra <https://scandinaviantraveler.com/en/places/karlin-the-hippest-neighborhood-in-prague>
- Rail, E. (2019, 14. november). Karlín – The hippest neighborhood in Prague. *Scandinavian Traveler*. Hentet fra <https://scandinaviantraveler.com/en/places/karlin-the-hippest-neighborhood-in-prague>
- Retail & Leisure International. (2019, 25. januar). Battersea Power Station – Back To The Future. Hentet fra <https://www.rli.uk.com/battersea-power-station/>
- Ringdal, K. (2013). Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Rørtveit, H. N., Henriksen, I. M. & Tjora, A. (2019). Bysamfunnets realiteter og muligheter. I A. Tjora & I. M. Henriksen (Red.), *Bysamfunn* (s. 13-28). Oslo: Universitetsforlaget.
- Schiefloe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn* (2. utg.) Bergen: Fagbokforlaget.
- Skjervold, H. (2014, 7. desember). Slik vil Oslo hekte seg på kreative Hackney. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/eB6l/slik-vil-oslo-hekte-seg-paa-kreative-hackney>
- Skaar, M., Løvik, L. E. L. & Dahlgren, K. (2019). Bykulissenes troverdighet. I A. Tjora & I. M. Henriksen (Red.), *Bysamfunn* (s. 148-162). Oslo: Universitetsforlaget.

- Thomas, W. I. & Thomas, D. S. (1928). *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: A. A. Knopf.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2018). *Viten skapt – kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wærstad, J. (2015, 28. april). Grünerløkka – Hovedstadens stygge andunge. *Boligmani*. Hentet fra <https://www.boligmani.no/aktuelt/nabolag/grunerlokka-hovedstadens-stygge-andunge/6208>
- Figur 1 – skjermdump hentet fra <https://scandinaviantraveler.com/en/places/explore-tribeca-new-yorks-wealthiest-neighborhood>

